

Dossier seksueel misbruik RKK

Jaarverslag 2019

Aanleiding

Met voorliggend jaarverslag doen de Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) verslag van de ontwikkelingen en activiteiten in het jaar 2019 wat betreft het dossier seksueel misbruik. Hiermee wordt invulling gegeven aan motie Van Toorenburg c.s. van 25 augustus 2015 waarin de Regering wordt verzocht de Kamer “voor de komende vijf jaar, jaarlijks te informeren over de wijze waarop de kerkelijke autoriteiten invulling geven aan hun toezegging” (TK2014-2015, 34 000 VI, nr. 83) om indieners van klachten van seksueel misbruik erkenning, genoegdoening en hulp te verschaffen en de nodige maatregelen te nemen ter preventie van seksueel misbruik.

1. Blijvende aandacht

1.1. Bestuurlijke aandacht

De Bisschoppenconferentie en de KNR hebben blijvende aandacht voor seksueel misbruik. Deze blijvende aandacht betreft zowel maatregelen ter voorkoming van grensoverschrijdend gedrag in de kerkelijke omgeving als serieuze behandeling van meldingen van seksueel misbruik in het verleden. Er is blijvende zorg in bisdommen en religieuze instituten voor de preventie van grensoverschrijdend gedrag en de voortdurende aanpassing van het preventiebeleid. Deze punten staan in het licht van de blijvende aandacht als eerste agendapunt op de agenda van de Bisschoppenconferentie en van de KNR.

Kardinaal Eijk en abt Bernardus Peeters volgen nauwgezet de ontwikkelingen en debatten in de Tweede Kamer met betrekking tot het dossier seksueel misbruik. Ook volgen zij de debatten over het rapport van de Commissie De Winter, zeker waar het gaat om een congregatie, in wier huizen in het verleden sprake zou zijn geweest van dwangarbeid.

De gesprekken van de Bisschoppenconferentie en de KNR over het archief betreffende het dossier seksueel misbruik zijn nog gaande (zie punt 4).

1.2. Meldingen

Voor meldingen van huidig grensoverschrijdend gedrag is er sinds 1 mei 2015 een Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag ingericht. Dit Meldpunt stelt jaarlijks een Jaarverslag op.

Daarnaast is er blijvende aandacht voor nagekomen meldingen, dat wil zeggen van meldingen, ingediend vanaf de sluitingsdatum voor de Klachtenregeling 2011, namelijk 1 mei 2015, van seksueel misbruik van minderjarigen door een overleden aangeklaagde en/of van seksueel misbruik dat

verjaard is. Deze meldingen worden door het Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag ontvangen en door een apart team van onafhankelijke deskundigen behandeld (zie punt 2).

1.3. Vervolg?

N.a.v. de motie Van Toorenburg c.s. van 25 augustus 2015 waarin de Regering wordt gevraagd voor de komende vijf jaar de Tweede Kamer jaarlijks te informeren over “de wijze waarop de kerkelijke autoriteiten invulling geven aan hun toezegging” hebben de Bisschoppenconferentie en de KNR de afgelopen jaren een Jaarverslag opgesteld en aan de Minister aangeboden. Het voorliggende (vijfde) jaarverslag zou daarmee de laatste kunnen zijn. Indien de Tweede Kamer dit wenst zijn de Bisschoppenconferentie en de KNR bereid om d.m.v. een jaarverslag de Tweede Kamer te informeren over hetgeen in het betreffende jaar heeft plaatsgevonden.

2. Nagekomen meldingen

In april 2017 is de Afspraak Nagekomen Meldingen door de Bisschoppenconferentie en de KNR aangenomen. Deze Afspraak geeft aan wat er wordt gedaan met meldingen van seksueel misbruik van minderjarigen door overledenen en/of seksueel misbruik dat verjaard is, die zijn ingediend vanaf de sluitingsdatum voor de Klachtenregeling 2011 (1 mei 2015). Het team van onafhankelijke deskundigen voor de Nagekomen Meldingen is vanaf 2016 nog steeds actief en behandelt de ontvangen meldingen.

In 2019 zijn 10 nieuwe meldingen binnengekomen, die voldoen aan de Afspraak (2018: 10). Conform de Afspraak Nagekomen Meldingen krijgen alle melders een gesprek met een team van deskundigen aangeboden. Deze gesprekken worden z.s.m. op een neutrale locatie in Utrecht gevoerd. Een enkele keer vindt het gesprek -op verzoek- thuis of op een bijzondere locatie plaats. Het zijn indringende en emotionele bijeenkomsten waarbij de tijd wordt genomen om de melder te horen. Dit wordt door de melders zeer gewaardeerd. In 2019 hebben 11 gesprekken plaatsgevonden en één is in behandeling (n.b. 2 meldingen komen uit 2018).

Een aantal meldingen voldoet niet aan de criteria of opzet van de Afspraak. Daarvoor zijn verschillende redenen mogelijk:

- het niet gaat om seksueel misbruik of het seksueel misbruik is buiten een kerkelijke instelling gepleegd door iemand die niet onder het gezag van bisschoppen of religieuze oversten valt
- de melding niet is gedaan door de persoon die het misbruik heeft ondergaan, maar door een getuige.
- een aantal melders wil alleen een melding indienen. Zij geven expliciet aan geen behoefte aan een vervolgactie als een gesprek.
- een aantal melders dient een melding in en reageert vervolgens niet op het aanbod een gesprek met deskundigen te voeren, zoals dat door het Meldpunt wordt aangeboden.

In alle gevallen wordt door de meldpuntfunctionaris actief contact gezocht met melders om te bespreken of er een afspraak voor een gesprek met het team van deskundigen kan worden gemaakt. Indien de melding niet lijkt te passen binnen de Afspraak Nagekomen Meldingen, wordt dit goed onderzocht en besproken. Wanneer de melder geen vervolgactie wenst, wordt dit -met respect en voorzichtig- even geverifieerd om mogelijke drempels te slechten. Te denken valt aan de fysieke afstand of zorgen over de emotionele belasting van het gesprek.

3. Onvoldoende beschermd

Op 6 juni 2019 verschijnt het rapport *Onvoldoende beschermd*, geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden (deel 1) en Sector- en themastudies (deel 2) van de Commissie Onderzoek naar Geweld in de Jeugdzorg (Commissie De Winter). Eén van de bijlagen is het verslag van een onderzoek naar de behandeling van jongeren die in het verleden door de Rijksoverheid in huizen van de Zusters van de Goede Herder zijn geplaatst (bronstudie 4 bij het sectorrapport geweld in de residentiele jeugdzorg (1945 – heden)). De Commissie De Winter maakt duidelijk dat het toezicht door de overheid op het uit huis plaatsen van jeugdigen in het verleden tekort is geschoten. Dat heeft op diverse locaties geleid tot het kunnen plaatsvinden van fysiek, psychisch en/of seksueel geweld.

De Commissie de Winter heeft zich ook op instellingen van de Zusters van de Goede Herder gericht naar aanleiding van berichten in de media (voorjaar 2018) over mogelijke dwangarbeid bij deze congregatie. Op 19 december 2019 verscheen de door de Tweede Kamer gevraagde vervolganalyse door de hoogleraren Houwerzijl en Heerma van Voss “ten behoeve van het antwoord op de vraag of in deze instellingen juridisch gezien sprake is geweest van dwangarbeid in het licht van de toen geldende (internationaal)rechtelijke normen. Ook is in de vervolganalyse de vraag beantwoord welke rol de overheid daarbij speelde.” (brief Minister voor Rechtsbescherming aan Tweede Kamer, 19 december 2019).

De Bisschoppenconferentie en de KNR volgen de ontwikkelingen naar aanleiding van het rapport van de Commissie De Winter, inclusief het vervolgonderzoek, nauwgezet. Voor seksueel misbruik door medewerkers van bisdommen, congregaties en ordes hebben de Bisschoppenconferentie en de KNR verantwoordelijkheid genomen door het laten verrichten van onderzoek naar seksueel misbruik in de Nederlandse Kerk tussen 1945 en 2010 door de Commissie Deetman en wat betreft geweld door het laten verrichten van een aanvullend onderzoek naar het voorkomen van geweld in kerkelijke instellingen in dezelfde periode door de heer Deetman.

In het verlengde ervan hebben de Bisschoppenconferentie en de KNR op advies van de commissie Deetman klachten van seksueel misbruik door de Klachtencommissie van de onafhankelijke Stichting Beheer & Toezicht inzake seksueel misbruik in de Nederlandse Kerkprovincie laten behandelen en de onafhankelijke Commissie HEG ingesteld voor onderzoek en behandeling van klachten van psychisch en fysiek geweld.

Op verzoek van de Tweede Kamer hebben de Bisschoppenconferentie en de KNR de genoemde Afspraak Nagekomen Meldingen voor seksueel misbruik van minderjarigen gemaakt. Deze Afspraak betreft meldingen die zijn binnengekomen nadat de sluitingstermijn van de Klachtenregeling was verstreken.

4. Archief

In 2019 hebben diverse gesprekken met het Nationaal Archief en het KDC/Radboud Universiteit Nijmegen plaatsgevonden over het onderbrengen van de “collectie seksueel misbruik RKK”. Daarbij wordt uitgegaan van de vraag van de Tweede Kamer en het ministerie van Justitie en Veiligheid om archieven, hoewel het gaat om private archieven, gelet op hun maatschappelijk belang, open te stellen voor wetenschappelijk onderzoek. Dit is tijdens het rondetafeloverleg van de Tweede Kamer op 29 juni 2016 door kardinaal Eijk, mede namens de KNR, toegezegd.

De door BC en KNR opgestelde Kaderregeling geldt nog steeds als richtsnoer voor de gesprekken met archiefinstellingen. Deze regeling is m.b.t. de medische gegevens gecheckt op de zwaardere eisen die

gelden conform de AVG. (Zie het Eindverslag van het bestuur van de Stichting Beheer en Toezicht, december 2017). De Kaderregeling blijkt te voldoen aan de eisen die de AVG eraan stelt. Het doel van de Kaderregeling is het zorgvuldig toegang verlenen tot de archieven voor wetenschappelijk onderzoek. De beoogde zorgvuldigheid betreft vooral de adequate bescherming van persoonsgegevens, ook van overledenen. Bij de discussie over het onderbrengen van het archief spelen het eigendom/toegang en de periode van het kunnen borgen van de privacy een rol.